

Sygn. akt III KRS 3/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołań S.Ł.

od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa: Nr 434/2017 z dnia 30 października 2017 r.
i Nr 980/2017 z dnia 17 listopada 2017 r.

w przedmiocie sprzeciwu wobec pełnienia obowiązków sędziego przez asesora
sądowego w sądzie powszechnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 marca 2018 r.,

uchyla zaskarżone uchwały.

UZASADNIENIE

Uchwałą Nr 434/2017 Krajowej Rady Sądownictwa, na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2016 r., poz. 976 ze zm., dalej ustawa o KRS), wyrażono sprzeciw wobec pełnienia obowiązków sędziego przez Panią S.Ł. - asesora sądowego w Sądzie Rejonowym w [...].

Z ustaleń Rady wynika, że Dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury zarządzeniem z dnia 24 czerwca 2017 r. ogłosił listę klasyfikacyjną kandydatów na stanowisko asesora sądowego, obejmującą Panią S.Ł.. Zarządzeniem z dnia 6 lipca 2017 r. Minister Sprawiedliwości ogłosił wykaz wolnych stanowisk asesorskich dla aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, którzy zdali egzamin sędziowski oraz nie zostali skreśleni z listy aplikantów aplikacji sędziowskiej, oraz referendarzy sądowych i asystentów sędziów, którzy w latach 2011-2016 zdali egzamin sędziowski. Pani S.Ł. dokonała wyboru stanowiska asesora sądowego w Sądzie Rejonowym w [...]. Decyzją z dnia 18 września 2017 r. Minister Sprawiedliwości mianował Panią S.Ł. asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w [...] z dniem 21 września 2017 r. na czas nieokreślony. Następnie przekazał Krajowej Radzie Sądownictwa wykaz mianowanych asesorów sądowych, uwzględniający Panią S.Ł. wraz z wnioskiem o powierzenie jej pełnienia obowiązków sędziego. Minister Sprawiedliwości w dniu 19 października 2017 r. przekazał Radzie informację z Krajowego Rejestru Karnego oraz informację od właściwego Komendanta Wojewódzkiego Policji, dotyczące Pani S.Ł..

Zespół członków Rady, rozpoznając sprawę, stwierdził w aktach Pani S.Ł. brak dokumentacji w zakresie akt osobowych (brak aktualnego zaświadczenia lekarskiego i zaświadczenia psychologicznego, potwierdzających zdolność ze względu na stan zdrowia Pani S.Ł. do pełnienia obowiązków sędziego). Nadto stwierdzono, że Pani S.Ł. jest sprawcą sześciu wykroczeń drogowych: niestosowania się do znaków i sygnałów drogowych (w dniu 1 lutego 2017 r.); przekroczenia prędkości od 31 do 40 km/h (w dniu 23 lutego 2016 r.); spowodowania zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego - kolizja drogowa (w dniu 30 czerwca 2015 r.) oraz dwukrotnego przekroczenia prędkości od 21 do 30 km/h (w dniu 21 września 2014 r.) i przekroczenia prędkości od 31 do 40 km/h (w dniu 19 września 2014 r.).

W ocenie Rady, na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2a ustawy o KRS, do kompetencji Rady należy wyrażanie sprzeciwu wobec pełnienia przez asesorów sądowych w sądach powszechnych obowiązków sędziego, w szczególności Rada jest upoważniona do badania prawidłowości aktu mianowania asesora sądowego w sądzie powszechnym.

Dalej, Rada odwołała się do treści art. 106h ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 2062 ze zm.; dalej u.s.p.), zgodnie z którym na stanowisko asesora sądowego może być mianowany ten, kto: spełnia warunki określone w art. 61 § 1 pkt 1 – 4 u.s.p., ukończył aplikację w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski, posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich, jest nieskazitelnego charakteru; ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego.

Z mocy art. 106h u.s.p. nie wynika prawo do mianowania osoby na stanowisko asesora sądowego w sądzie powszechnym, która znalazła się na liście klasyfikacyjnej egzaminowanych aplikantów aplikacji sędziowskiej (art. 33a ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, Dz.U. z 2017 r., poz. 146 ze zm.) albo na liście klasyfikacyjnej kandydatów na stanowisko asesora sądowego (art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2017 r., poz. 1139 ze zm.), jeżeli kandydat nie spełnia wszystkich wymogów wynikających z treści powołanej na wstępie normy. Zatem, umieszczenie na liście klasyfikacyjnej, sporządzonej przez Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, jest niezbędne - w świetle art. 106i § 1 u.s.p. - do mianowania takiej osoby asesorem sądowym. Nie jest to jednak warunek wystarczający. Każda osoba umieszczona na tej liście musi bowiem przede wszystkim spełniać kumulatywnie wszystkie kryteria wskazane w art. 106h u.s.p., a Minister Sprawiedliwości przed podjęciem decyzji o mianowaniu powinien zweryfikować, czy takie kryteria w istocie spełnia. W związku z tym Rada zwróciła się do Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz prezesa właściwego sądu o nadesłanie akt osobowych kandydata, pod kątem czy jest on zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego.

Z nadesłanej dokumentacji, wywodzi Rada, nie wynika, aby w dacie mianowania Pani S.Ł. spełniała powyższy warunek. W odniesieniu do Pani S.Ł. nie znajduje zastosowania art. 58 § 4a u.s.p., bowiem Pani S.Ł. w okresie

poprzedzającym otrzymanie aktu mianowania na asesora sądowego nie zajmowała żadnego ze stanowisk wymienionych w tym przepisie. Zgodnie z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 2014 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego (Dz.U. z 2014 r., poz. 1293 ze zm.) zaświadczenie lekarskie i zaświadczenie psychologiczne mogą być wykorzystane przez kandydata w toku innych postępowań w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, w terminie 12 miesięcy od daty ich wystawienia. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa, przepis ten znajduje swoje odpowiednie zastosowanie w ramach postępowania nominacyjnego dotyczącego asesorów sądowych w sądach powszechnych.

Niezależnie od powyższych argumentów, w uchwale podkreślono, że popełnienie sześciu wykroczeń w ruchu drogowym, opisanych na wstępie uchwały, na przestrzeni lat 2014 – 2017, narusza w znaczący sposób wymóg posiadania nieskazitelnego charakteru. Popełnienie tego typu przewinień wpływa ujemnie na nieposzlakowaną opinię, jaką powinni legitymować się asesorzy sądowi. Nadto, tak duża liczba wykroczeń popełnionych w krótkim odstępie czasu, świadczy o lekceważącym stosunku asesora sądowego do obowiązujących przepisów prawa.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Krajowej Rady Sądownictwa, Pani S.Ł. nie mogła być mianowana asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w [...].

Mając na uwadze powyższe, Krajowa Rada Sądownictwa uznała, że wyrażenie sprzeciwu było zasadne i konieczne w odniesieniu do osoby, która nie spełniała warunków opisanych w treści art. 106i § 8 u.s.p.

Odwołanie od powyższej uchwały złożyła Pani S.Ł., zaskarżając rozstrzygnięcie Rady w całości i zarzucając naruszenie:

- prawa materialnego:

1. art. 7 Konstytucji RP, przez uznanie, że Krajowa Rada Sądownictwa jest uprawniona do badania prawidłowości aktu mianowania asesora sądowego w sądzie powszechnym, podczas gdy żaden przepis ustawy nie przyznaje jej takiej kompetencji;

2. art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 60 Konstytucji RP, przez ich pominięcie i niezastosowanie jednolitych i wystarczająco obiektywnych kryteriów, które

odpowiadałyby zasadom równego dostępu do służby publicznej, równego traktowania oraz zasadom demokratycznego państwa prawa, wyrażające się w niezaakceptowaniu przedstawionych zaświadczeń lekarskich i psychologicznych i wymaganiu wykazania stanu zdrowia na datę mianowania, podczas gdy Krajowa Rada Sądownictwa w sprawach pozostałych asesorów sądowych zaakceptowała zaświadczenia lekarskie tożsamej treści i pochodzące z daty późniejszej niż data mianowania;

3. art. 15 ust. 12 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1139), przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji błędne uznanie, że wymóg przedstawienia zaświadczeń lekarskiego i psychologicznego stwierdzających zdolność - ze względu na stan zdrowia - do pełnienia obowiązków sędziego w dacie mianowania dotyczy także osób, które ukończyły aplikację sędziowską w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury;

4. art. 106h u.s.p. w związku z art. 61 § 1 pkt 2 u.s.p., przez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji uznanie, że pojedyncze wykroczenia drogowe popełnione w przeszłości wyłączają wymóg posiadania nieskazitelnego charakteru;

- przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy:

1. art. 33 ust. 2 ustawy o KRS, przez jego niezastosowanie polegające na zaniechaniu wezwania skarżącej do osobistego stawiennictwa lub złożenia pisemnych wyjaśnień i w konsekwencji przyjęcie w oparciu o niepełny materiał dowodowy, że skarżąca nie spełnia przesłanki nieskazitelnego charakteru, podczas gdy uzyskanie wyjaśnień pozwoliłoby na wszechstronne wyjaśnienie okoliczności niezbędnych dla rozpoznania sprawy;

2. naruszenie art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia sprawy i poprzestanie przy ocenie przesłanki nieskazitelnego charakteru na analizie informacji z rejestru sprawców wykroczeń drogowych uzyskanych od Komendanta Wojewódzkiego Policji, przy całkowitym pominięciu innych istotnych okoliczności jak pisemne wyjaśnienia i opinie patronów praktyk i stażu.

Mając na uwadze powyższe, odwołująca wniosła o uchylenie w całości uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr 434/2017 z dnia 30 października 2017 r., ewentualnie o uchylenie w całości przedmiotowej uchwały i przekazanie Krajowej Radzie Sądownictwa sprawy do ponownego rozpoznania.

Uchwałą Nr 980/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 17 listopada 2017 r., na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2a w związku z art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2016 r., poz. 976 ze zm.), po ponownym rozpatrzeniu sprawy, utrzymano w mocy uchwałę Nr 434/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 30 października 2017 r., wyrażającą sprzeciw wobec pełnienia obowiązków sędziego przez Panią S.Ł. - asesora sądowego w Sądzie Rejonowym [...].

W uzasadnieniu powyższego rozstrzygnięcia wskazano, że uchwałą Nr 712/2017 z dnia 16 listopada 2017 r. Rada postanowiła ponownie rozpatrzyć sprawę, bowiem po wydaniu uchwały z dnia 30 października 2017 r., do Biura Rady wpłynęło zaświadczenie lekarskie z dnia 13 listopada 2017 r. oraz zaświadczenie psychologiczne z dnia 31 października 2017 r., potwierdzające zdolność Pani S.Ł., ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego. Zaświadczenia te zostały wydane w trybie określonym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 2014 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego (Dz.U. z 2014 r., poz. 1293 ze zm.).

Mimo uzupełnienia stosownej dokumentacji medycznej, Pani S.Ł. nie spełnia warunku związanego z legitymowaniem się nieskazitelnym charakterem, skoro dopuściła się popełnienia wykroczeń drogowych. Złożone w tej mierze wyjaśnienia, nie zmieniają faktu, że trzy zdarzenia miały miejsce we wrześniu 2014 r., co świadczy o lekceważącym stosunku asesora sądowego do obowiązujących przepisów prawa.

Odwołanie od opisanej wyżej uchwały wniosła Pani S.Ł., zaskarżając ją w całości i podnosząc naruszenie:

- prawa materialnego:

1. art. 106h u.s.p. w związku z art. 61 § 1 pkt 2 u.s.p., przez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji uznanie, że pojedyncze wykroczenia drogowe popełnione w przeszłości wyłączają nieskazitelną charakteru;

2. art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 60 Konstytucji RP, przez niezastosowanie przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie utrzymania sprzeciwu wystarczająco obiektywnych kryteriów, które odpowiadałyby zasadom równego dostępu do służby publicznej, równego traktowania oraz zasadom demokratycznego państwa prawa, wyrażające się w podjęciu różnych rozstrzygnięć w stosunku do osób znajdujących się w takiej samej sytuacji faktycznej (popelnienie na przestrzeni 3 lat sześciu wykroczeń drogowych) - bez wskazania w uzasadnieniu przyczyn tych rozbieżności;

- przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy:

1. art. 42 ust. 1 ustawy o KRS, przez doręczenie uzasadnienia uchwały uniemożliwiającej skuteczną kontrolę przez Sąd Najwyższy oraz uniemożliwiającej realizację prawa do odwołania, z którego to uzasadnienia nie wynika, dlaczego Krajowa Rada Sądownictwa uznała wyjaśnienia skarżącej za niewystarczające;

2. naruszenie art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia sprawy i poprzestanie przy ocenie przesłanki nieskazitelności charakteru na analizie informacji z rejestru sprawców wykroczeń drogowych uzyskanych od Komendanta Wojewódzkiego Policji, przy całkowitym pominięciu innych istotnych okoliczności jak pisemne wyjaśnienia i opinie patronów praktyk i stażu.

Mając na uwadze powyższe, domagała się uchylenia w całości uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr 980/2017 z dnia 17 listopada 2017 r. i przekazanie Krajowej Radzie Sądownictwa sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołania są zasadne. Kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa określa art. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 389, dalej jako ustawa o KRS). Do jej podstawowych zadań należy rozpatrywanie i ocena kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów Sądu Najwyższego oraz stanowiskach sędziowskich w sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych oraz na stanowiskach asesorów sądowych w sądach administracyjnych. Równolegle Rada przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wnioski o powołanie sędziów

w Sądzie Najwyższym, sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych oraz o powołanie asesorów sądowych w sądach administracyjnych. Tego rodzaju kompetencja jest zakotwiczona w art. 179 Konstytucji RP.

Zakres zadań Rady został zmodyfikowany w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (art. 8 pkt 1 lit. a, tiret drugie, Dz.U. z 2017 r., poz. 1139). Zgodnie z dodanym art. 3 ust. 1 pkt 2a do kompetencji Rady należy wyrażanie sprzeciwu wobec pełnienia przez asesorów sądowych w sądach powszechnych obowiązków sędziego.

Warto przypomnieć, że konieczność ponownego ukształtowania pozycji ustrojowej asesora została zapoczątkowana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06 (OTK-A z 2007 r. nr 9, poz. 108) oraz wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 30 listopada 2010 r. w sprawie Henryk Urban i Ryszard Urban przeciwko Polsce (skarga nr 23614/08). W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.), w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1224, z mocą od dnia 1 stycznia 2016 r.), uregulowano kryteria brzegowe, jakie powinien spełniać asesor (art. 106h § 1) oraz przewidziano, że jest on powoływany przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na okres pięciu lat (art. 106i). Następnie odpowiednio art. 106h i art. 106i u.s.p. zostały zmienione przez art. 2 pkt 36 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1139), przyjmując, że na stanowisko asesora sądowego może być mianowany ten, kto spełnia warunki określone w art. 61 § 1 pkt 1- 4 u.s.p. (między innymi jest nieskazitelnego charakteru). Nadto, wprowadzono rozwiązanie, że asesorów sądowych mianuje Minister Sprawiedliwości na czas nieokreślony, na podstawie list, o których mowa w art. 33a ust. 11 i art. 33b ust. 9 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 624). Przebieg dalszego procesu ułożono w ten sposób, że Minister

Sprawiedliwości przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa wykaz mianowanych asesorów sądowych wraz z przekazanymi przez Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury informacjami, o których mowa w art. 32a ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, oraz wnioskiem o powierzenie pełnienia obowiązków sędziego. Przekazanie wykazu mianowanych asesorów oznacza, że jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa w terminie dwóch miesięcy od dnia przedstawienia wykazu i wniosku, o których mowa w § 7, nie zgłosi sprzeciwu, asesor sądowy pełni obowiązki sędziego przez okres 4 lat od dnia upływu dwumiesięcznego terminu, a w przypadku zgłoszenia sprzeciwu, od dnia uchylecia uchwały wyrażającej sprzeciw (art. 106i § 7 u.s.p.).

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, oceniającym uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtował się pogląd, że zakres kognicji obejmuje wyłącznie badanie czy uchwała nie pozostaje w sprzeczności z prawem. Dalej wskazywano, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do merytorycznego rozpatrywania kandydata na sędziego lub jego kontrkandydatów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 2011 r., III KRS 9/11, LEX nr 1108552; z dnia 12 czerwca 2013 r., III KRS 200/13; LEX nr 1422056; z dnia 12 lutego 2014 r., III KRS 1/14, LEX nr 1620466). Domeną Rady jest także wybór kryteriów oceny oraz przypisanie poszczególnych kryteriom określonej wagi przy ocenie kandydatów w danym postępowaniu konkursowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 r., III KRS 197/13, LEX nr 1619359).

Jednak na gruncie przedmiotowej sprawy mamy do czynienia z innym paradygmatem postępowania. W przypadku asesorów, proces ich drogi do orzekania jest dwuetapowy. Po pierwsze, Minister Sprawiedliwości mianuje asesorów, a ich stosunek służbowy nawiązuje się po doręczeniu aktu mianowania (art. 106i § 1 i 4 u.s.p.). Po wtóre, wykaz asesorów z wnioskiem o powierzenie im obowiązków sędziego, przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa (art. 106i § 7 u.s.p.). Brak sprzeciwu ze strony Rady w terminie dwóch miesięcy, oznacza, że asesor pełni obowiązki sędziego przez okres 4 lat. Taki skutek wywoła także fakt uchylecia uchwały Rady, wyrażającej sprzeciw (art. 106i § 8 u.s.p.). Odmienne ukształtowanie kompetencji, w procesie, w którym nie zachodzi zbieg kandydatów na wolne miejsce (tak jak to zwykle było w przypadku procesu oceny kandydatów

na wolne stanowisko sędziego), otwiera poszukiwanie adekwatnych dystynkcji interpretacyjnych. Wszak sprzężone kompetencje Ministra i Rady, mogą prowadzić do sytuacji, że kandydat mianowany na stanowisko asesora nie otrzyma uprawnienia do pełnienia obowiązków sędziego. Stosowny rezultat negatywny przewidziano w art. 106i § 10 u.s.p., zgodnie z którym asesor sądowy w okresie, w którym nie pełni obowiązków sędziego, wykonuje zadania z zakresu ochrony prawnej inne niż wymiar sprawiedliwości. Z tego wynika, że pole działania Rady nie może być ograniczone wyłącznie do kontroli formalnej, lecz winno być ukierunkowane na ocenę wszelkich parametrów, które otwierają kandydatowi prawo do sprawowania wymiaru sprawiedliwości na odcinku asesora sądowego. Tego rodzaju mechanizm konwersji pozostanie w zgodzie z pozycją i rolą Rady, jaka wynika z art. 186 Konstytucji RP.

Stąd kontrola Sądu Najwyższego, obejmuje ocenę, czy Rada zgłaszając sprzeciw, trafnie dostrzegła przeszkody przemawiające za powierzeniem konkretnej osobie pełnienia obowiązków sędziego. Nie można przecież pominąć, że zgłoszenie sprzeciwu rodzi niebezpieczeństwo wygaśnięcia w przyszłości stosunku służbowego asesora, na co uwagę zwrócił Rzecznik Praw Obywatelskich w stanowisku wyrażonym w dniu 10 października 2017 r. (znak VII.510.56.2017. AJK). Niezależnie czy taki skutek faktycznie nastąpi, skoro Rada zgłaszając sprzeciw, dostrzega wadę, przeszkodę do powierzenia asesorowi obowiązków sędziego, to postępowanie odwoławcze w Sądzie Najwyższym, powinno koncentrować się na ocenie tego elementu, który został przez Radę podniesiony. W ten sposób zrealizuje się funkcja weryfikująca, w ramach kontroli sądowej, przestrzegania praw obywateli wynikających z art. 32 ust. 1 oraz art. 60 Konstytucji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2011 r., III KRS 9/11, LEX nr 1108552), a tym samym funkcja respektująca zasady równego traktowania oraz zasady niedyskryminacji przy dostępie do służby publicznej.

Zawężając obszar zainteresowania do okoliczności przedmiotowej sprawy, czytelne staje się spostrzeżenie odnośnie do dwóch okoliczności. Obie wynikały z uchwały Nr 434/2017 i dotyczyły zaświadczenia lekarskiego, czy kandydat jest zdolny do pełnienia obowiązków sędziego oraz czy spełnił on warunek nieskazitelnego charakteru, skoro dopuścił się sześciu wykroczeń w ruchu

drogowym. Nadto, tego rodzaju przewinienia wpływają ujemnie na wymóg posiadania nieposzlakowanej opinii, jaką winni legitymować się asesory. Z racji skorzystania przez Radę z uprawnienia określonego w art. 45 ustawy o KRS (prawo do ponownego rozpatrzenia sprawy), doszło do przyjęcia uchwały Nr 980/2017, w której osiã sprzeciwu jest już tylko fakt popełnienia wykroczeń w ruchu drogowym, opisanych już w uzasadnieniu uchwały Nr 434/2017.

W ten sposób ten ostatni argument jest aktywny w przedmiotowym postępowaniu, skoro kwestia zdolności do służby została skonsumowana kierunkiem rozstrzygnięcia sprawy uchwałą Nr 980/2017. Niemniej, z racji precedensowego charakteru tych rozstrzygnięć, konieczne staje się rozważenie czy kandydat legitymował się w postępowaniu warunkiem, wynikającym z treści art. 106h pkt 1 w związku z art. 61 § 1 pkt 4 u.s.p. (jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego).

W ocenie odwołującej, Rada nie była uprawniona do zgłoszenia sprzeciwu z racji braku aktualnego zaświadczenia lekarskiego (warunek z art. 61 § 1 pkt 4 u.s.p.), skoro odwołująca jako absolwentka Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, przed przyjęciem na aplikację sędziowską złożyła w lutym 2013 r. stosowne zaświadczenie w trybie art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 21 sierpnia 2015 r. Zostało ono wydane na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 marca 2002 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego (Dz.U. z 2002 r. Nr 26, poz. 263), które zresztą nie zawierało ograniczeń czasowych co do ważności dokumentu.

W opozycji do stanowiska odwołującej jawi się treść art. 15 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1139). Zgodnie z art. 15 ust. 1 tej ustawy, Dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, sporządzi i ogłosi w Biuletynie Informacji Publicznej listę klasyfikacyjną kandydatów na stanowisko asesora sądowego. Na listę wpisywało się: aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, którzy zdali egzamin sędziowski oraz

nie zostali skreśleni z listy aplikantów aplikacji sędziowskiej (pkt 1) oraz referendarzy sądowych i asystentów sędziów, którzy w latach 2011 - 2016 zdali egzamin sędziowski (pkt 2). Jednocześnie z mocy art. 15 ust. 5 wspomnianej ustawy, w chwili dokonywania wyboru na stanowisko asesora, kandydat, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 (czyli referendarz, asystent sędziego) był zobowiązany do przedstawienia zaświadczenia, że jest zdolny - ze względu na stan zdrowia - do pełnienia obowiązków sędziego. Omawiany przepis nie dzielił referendarzy, na tych którzy ukończyli Krajową Szkołę i tych, którzy taki status uzyskali w inny sposób. Warto przypomnieć, że w myśl art. 149 § 1 pkt 5 u.s.p. mianowanie na stanowisko referendarza mogła otrzymać osoba, która zdała egzamin referendarski, sędziowski, prokuratorski, notarialny, adwokacki lub radcowski lub ukończyła aplikację sędziowską albo aplikację prokuratorską.

Z tego względu pierwszorzędną kwestią jest ustalenie statusu, z którego odwołująca się została wpisana na stosowną listę przez Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Jak wiadomo, Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa, nie prowadzi postępowania dowodowego, a wiążący pozostaje stan faktyczny, ustalony dotychczas w sprawie. Z treści odwołania Pani S.Ł. wynika, że Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 16 grudnia 2015 r. mianował skarżącą referendarzem sądowym w Sądzie Rejonowym w [...]. Oznacza to, że w dniu sporządzenia przez Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury listy klasyfikacyjnej kandydatów na stanowisko asesora sądowego, to jest w dniu 24 czerwca 2017 r., jak i w momencie zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lipca 2017 r. w sprawie wykazu wolnych stanowisk asesorskich dla aplikantów KSSiP i referendarzy sądowych oraz asystentów sędziów, odwołująca była referendarzem sądowym. Zatem jej zaświadczenie lekarskie (z lutego 2013 r.) zostało skonsumowane w procedurze związanej z mianowaniem na stanowisko referendarza w Sądzie Rejonowym w [...]. Stąd, ubiegając się o powierzenie stanowiska asesora, stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 15 ust. 5 ustawy o KRS, była zobowiązana do przedstawienia zaświadczenia lekarskiego, stwierdzającego zdolność do pełnienia obowiązków sędziego. Zaprezentowany kierunek wykładni prawa koresponduje dodatkowo z treścią art. 33b ust. 4 ustawy o KSSiP, zgodnie z którym najpóźniej w chwili

dokonywania wyboru stanowiska asesorskiego, o którym mowa w ust. 1, aplikant aplikacji prokuratorskiej przedstawia zaświadczenie, że jest zdolny - ze względu na stan zdrowia - do pełnienia obowiązków sędziego. Wydanie zaświadczenia oraz badanie aplikanta aplikacji prokuratorskiej odbywa się na zasadach obowiązujących kandydata na stanowisko sędziowskie.

Jak wiadomo, stosowne zaświadczenia lekarskie, szczegółowo opisane w uzasadnieniu uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr 980/2017, zostały przedstawione w toku postępowania w trybie art. 45 ustawy o KRS. Z ich treści, niespornej w toku procedury odwoławczej, wynika, że odwołująca jest zdolna do pełnienia obowiązków sędziego. *Summa summarum*, tego rodzaju przeszkoda do powierzenia asesorowi pełnienia obowiązków sędziego została skutecznie konwalidowana.

W takim układzie zależności pozostaje do wyjaśnienia druga przeszkoda, która w ocenie Rady, stanowi podstawę wyrażenia sprzeciwu i utrzymania w mocy uchwały Nr 434/2017. Krótko mówiąc, chodzi o fakt popełnienia przez Panią S.Ł. sześciu wykroczeń drogowych na przestrzeni lat 2014 – 2017. Należy zgodzić się z odwołującą, że wykroczenia popełnione i ujawnione przed mianowaniem na stanowisko referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w [...] w dniu 16 grudnia 2015 r. musiały być ocenione w procedurze zmierzającej do uzyskania mianowania na to stanowisko, zgodnie bowiem z art. 149 § 1 pkt 2 u.s.p., od referendarza wymaga się nieskazitelnego charakteru. Można przyjąć więc domniemanie, że *a priori* nie powodowały one przeszkody do objęcia stanowiska referendarza, jak również nie spowodowały w toku wykonywania obowiązków, wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, mimo popełnienia kolejnych deliktów.

Naturalnie Rada, zgłaszając sprzeciw wobec Pani S.Ł., mogła ważyć, czy asesor kandydujący do objęcia obowiązków sędziego, spełnia wszelkie cechy opisane w art. 61 § 1 u.s.p. Dokonana ocena nie może być jednak li tylko formalna, zwłaszcza w odniesieniu do cechy, jakim jest nieskazitelny charakter. Nie powinna sprowadzać się do arytmetycznego zsumowania ilości prawem zabronionych zachowań. Na pewno od osób kandydujących do objęcia urzędu sędziego w przyszłości, należy postawić miernik wysokich wymagań, kwalifikacji, które jednak muszą być realne i możliwe do uzyskania. W praktyce kierunek oczekiwań w

odniesieniu do sędziów miała między innymi uchwała Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 r. w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów oraz uchwała Nr 25/2017 z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie ogłoszenia ujednoliconego tekstu zbioru zasad etyki zawodowej sędziów i asesorów sądowych. Nie definiują one, ani też żaden inny akt prawny, kryteriów oceny niezbędnego atrybutu sędziego, jakim jest „nieskazitelny charakter”. Termin zawiera w sobie pojęcia wartościujące, otwarte, odwołujące się do moralności i etyki. Te ostatnie mogą ewoluować, powiększając trudności w wyróżnieniu kryteriów badania tego parametru osobowości sędziego. W literaturze zwrócono uwagę, że etyka zawodu sędziego buduje kodeks moralny – katalog norm etycznych dotyczących zarówno kwestii działań wewnętrznych, jak i społecznej odpowiedzialności związanej z wykonywaną pracą. Sędziowie mają bowiem do spełnienia ważną – pod względem ustrojowym i społecznym – rolę, stąd w zakresie kwalifikacji osobistych, intelektualnych, moralnych i służbowych muszą prezentować najwyższe do osiągnięcia pułapy (por. Joanna Bodio „Nieskazitelność charakteru” jako kwalifikacja zawodowa sędziego wpływająca na jego wizerunek, *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* z 2013 r. nr 4, str. 5-16 i wskazana tam literatura; G. Ławnikowicz, S. Pilipiec, Nieskazitelność charakteru i nieposzlakowana opinia w prawie prawniczych samorządów zawodowych *Annales Universitatis MCS Lublin*, 2016 r., seria G, vol. LXIII; S. Tkacz, Sędzia jako osoba sprawująca wymiar sprawiedliwości, *Acta Universitatis Wratislaviensis – Przegląd Prawa i Administracji*, Wrocław 2017 r., No 3791; P. Kaczmarek, Problem integralności moralnej w etyce prawniczej, *Przegląd Filozoficzny* z 2016 r. nr 2, str. 139-150).

Pojęcie „nieskazitelny charakter” należy tłumaczyć dynamicznie, w sposób ekstensywny, dążąc raczej do skatalogowania cech tworzących paradygmat sędziego niż podejmując wysiłki w celu objaśnienia wyrażeń „nieskazitelny” oraz „charakter”. W piśmiennictwie wielokrotnie podejmowano próby takiego opisu przedmiotowego pojęcia, w związku z czym można twierdzić, że sędzia powinien być: uczciwy, pracowity, nieposzlakowany, zrównoważony, sumienny, odważny, cierpliwy, o wysokiej kulturze osobistej, bystry, uprzejmy, samokrytyczny, otwarty intelektualnie oraz obdarzony wewnętrznym poczuciem niezależności. Powinien

jasno wyrażać swoje myśli, rozumować dyskursywnie, dobrze pisać, być wrażliwy, ale zarazem surowy i rygorystyczny w stosowaniu przepisów procesowych, oraz mieć wysokie poczucie sprawiedliwości i słuszności, z jednoczesną skłonnością do rozumnego kompromisu (zob. J. Gudowski, T. Ereciński, J. Iwulski, Komentarz do art. 61 u.s.p., [w:] Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz, wyd. II. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2009). Ocenie podlegają również zdarzenia, zachowania sędziego w służbie lub poza nią – w życiu społecznym, prywatnym (nieetyczne, niemoralne, gorszące, naruszające zasady współżycia społecznego) – które uchybiają normom właściwym dla sędziego, podważają zaufanie publiczne, przekonanie o niezależności i bezstronności, przynoszą ujmę stanowisku sędziego, randze tego urzędu i powadze państwa, w którego imieniu występuje, pozbawiają legitymacji do sprawowania władzy sądowniczej i wpływają na wizerunek sędziego oraz powodują jego negatywny odbiór w społeczeństwie i przede wszystkim wiążą się w jakikolwiek sposób z urzędem sędziego (zob. M. Laskowski, W. Kozielowicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, [w:] G. Borkowski (red.), Etyka zawodów prawniczych w praktyce. Wzajemne relacje i oczekiwania, Lublin 2012, s. 147–148). Także w judykaturze podjęto próby odkodowania tego pojęcia (por. np. wyrok NSA z dnia 18 listopada 1999 r., II SA 1131/99, LEX nr 46696, czy wyrok Sądu Najwyższego-Sądu Dyscyplinarnego z dnia 27 sierpnia 2007 r., SNO 47/07).

Mając powyższe na uwadze, w plejadzie różnych zachowań można wyodrębnić takie, które zawsze prowadzić będą do utraty nieskazitelnego charakteru, czy też zwykle prowadzą do utraty tego przymiotu oraz takie, które w szerszym osądzie nie naruszają sfery nieskazitelnego charakteru. W każdym razie ważyć należy, w jakiej płaszczyźnie dochodzi do naruszenia godności urzędu, to jest, czy chodzi o strefę wewnętrzną (nieskazitelnosc przy orzekaniu), czy strefę zewnętrzną (uchybiecie w ogólnych normach postępowania). Rygorystyczne kryteria winny być stosowane w przypadku naruszenia strefy wewnętrznej (czyny przeciwko wymiarowi sprawiedliwości), zaś w wypadku uchybień w sferze zewnętrznej konieczne jest przeprowadzenie całościowej i wszechstronnej oceny wagi i stopnia naruszenia tym postępowaniem kardynalnych obowiązków sędziego. Jeżeli powyższą matrycę przyłożymy do osoby zatrudnionej na stanowisku

referendarza (jak odwołująca w chwili popełnienia tych wykroczeń), to ich waga i znaczenie polaryzują się wobec braku wyciągnięcia sankcji dyscyplinarnych. Klasyfikują się wszystkie w gronie wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. Ich waga w zakresie przekroczenia prędkości nie była znaczna. Z kolei, w zakresie innego czynu polegała na zaniechaniu zatrzymania się na tak zwanej „zielonej strzałce skrętu w prawo”, za co funkcjonariusz policji wymierzył jeden punkt karny. Podobnie rzecz dotyczy kolizji drogowej z dnia 30 czerwca 2015 r., do której doszło przy małej prędkości i w czasie trudnych warunków drogowych, podczas włączania się do ruchu. Suma tych zachowań i sankcji, jakie wynikałby z odmowy powierzenia asesorowi obowiązków sędziego byłaby dlań nieproporcjonalnie wysoka. Dlatego założenie przez Radę, że kandydat nie spełnia warunku z art. 61 § 1 pkt 2 u.s.p. byłoby jednoznaczne w skutkach z nieodwracalną utratą możliwości sprawowania obowiązków sędziego podczas asesury. Tymczasem celem tego procesu nie jest tylko wyciąganie konsekwencji maksymalnie ukształtowanych, podczas gdy prognoza w odniesieniu do kandydata jest pozytywna (opinie patronów praktyk i stażu; uzyskanych wyników na egzaminach, etc.). Z istoty rzeczy, procedowanie Rady powinno uwzględniać okoliczności popełnienia deliktu, jego skutki, pobudki, a także zachowanie kandydatki przed przystąpieniem do procesu nominacyjnego jak i po jego rozpoczęciu. Perspektywa tej oceny może być również dokonana przez pryzmat aktualnie obowiązującego art. 81 § 3 i 4 u.s.p. W myśl tego przepisu, w przypadku popełnienia przez sędziego wykroczenia, o którym mowa w rozdziale XI ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 618), przyjęcie przez sędziego mandatu karnego albo uiszczenie grzywny, w przypadku ukarania mandatem karnym zaocznym, o którym mowa w art. 98 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 475) stanowi oświadczenie o wyrażeniu przez niego zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności w tej formie. Wyrażenie przez sędziego zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności w trybie określonym w § 3 wyłącza odpowiedzialność dyscyplinarną (§ 4).

Podsumowując, wyrażenie sprzeciwu przez Radę może być zestawione (z racji skutków) z karą dyscyplinarną, jaką jest złożenie sędziego z urzędu. Z tego

względu należy odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego, w orzecznictwie którego, w razie popełnienia wykroczeń drogowych, nie dochodzi do złożenia sędziego z urzędu. Wielokrotnie wskazywano, że kara złożenia z urzędu, jako najsurowsza z kar dyscyplinarnych, powinna być wymierzana za bardzo ciężkie przewinienia dyscyplinarne, w sytuacji skumulowania się okoliczności obciążających o charakterze podmiotowym i przedmiotowym, gdy zarzucone przewinienie dyscyplinarne cechuje najwyższy stopień winy i społecznej szkodliwości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2009 r., SNO 18/09, LEX nr 707922; z dnia 5 lutego 2008 r., SNO 2/08, LEX nr 432189). Sąd wymierza zatem karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego (obwinionego), a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa (art. 53 § 1 k.k.). Naturalnie w sprawie nie dochodzi do stosowania kary dyscyplinarnej, lecz skutki sprzeciwu wywrą podobny skutek. Z tego względu sam fakt ujawnienia popełnionych wykroczeń, jak też fakt wyrażenia sprzeciwu przez Radę i konieczność uruchomienia postępowania odwoławczego, powinna wywrzeć odpowiedni wpływ na odwołującą się, która nie ma innych skaz charakterologicznych wykluczających ją spośród osób godnych pełnienia służby sędziowskiej. Jednocześnie okres asesury może stanowić swoisty środek probacyjny, w czasie którego odwołująca się ze szczególną starannością będzie uczestniczyła w ruchu drogowym, tak by wyeliminować możliwość kolejnych tego rodzaju zdarzeń. W przeciwnym razie, skłonność do zachowań sprzecznych z porządkiem prawnym może stanowić parametr oceny w kolejnym procesie kariery zawodowej w wymiarze sprawiedliwości.

Finalnie złożone odwołania okazały się zasadne, co obliguje do uchylenia zaskarżonych uchwał w myśl art. 398¹⁶ k.p.c. w związku z art. 106i § 8 u.s.p.